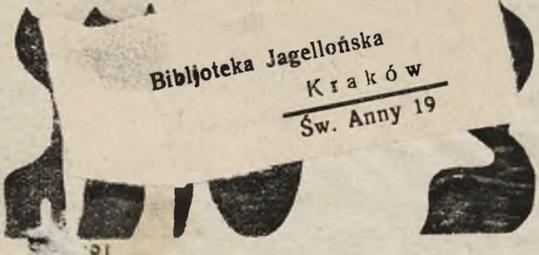

טשענעטאכאזער

פרייטאָג, 8' משפטים כ"ח שבט תרצ"ג
ליכט-צינדערן 4.52
פרייטאָג, 20 גראשען

פרייטאָג, 20 גראשען
ליכט-צינדערן 4.52

Piątek, d. 24 lutego 1933

מענער-כאָר **א. ב. פירנבוים**
ביים צענט. יוד. האנדוו. - פערפאנד אין פוילען, אָבט. אין טשענעטאכאָוו.
שבת, ד. 4-טען מערץ קימט פאָר אין פיערלעשער-זאל
דער ערשטער גרויסער קאנצערט

פאלקס-ליעדער, אריעס, קלאסישע מוזיק
אויך די בעקאנטע תלמוד-ראפאָדיע פון א. ב. פירנבוים, "במה מרליקין"
אין מענער-כאָר בעטייליגען זיך די היגע בעקאנטע זינגער ווי:
גראַפֿינער, עדליסט, שמידט, ריכטער, וואַגא, אָבערמאָן און אנד.
בילעטען שוין צו בעקומען אין דער דרוקרייז פון ה' באַסטאָן, אלע 6.

Podziękowanie.
WP. Dyr Sabie Rapaportowej ze Lwowa, Krasickich 8
właścicielce zakładu ortopedycznego, specjalistce dla przepukliny, która przyjmuje w Częstochowie, w Hotelu Kaliskim, wyrażam z głębi serca serdeczne podziękowanie za troskliwą opiekę podczas choroby mojej żony jak również za doskonałe i bardzo trafne sporządzenie opaski na wypadanie macicy Glenarda. Żona moja była obłożnie i beznadziejnie chora, zawdzięczając jedynie mistrzyni RAPPAPORTOWEJ, która nie szczędziła pracy i trudów powróciła do zdrowia, chodzi i sđolna jest do kađdej pracy, za co składam najserdeczniejsze „Bóg Zapłać”.
Mieczysław Majbaum,
Częstochowa, Batorego 20.

פ ש ר ! פ ש ר !
בעקאנטמאכונג.

איך מאַך בעקאנט דעם געזעהרטען פובליקום, אז דעם 25 סטיטשען האב איך געעפנט
אין קעהניגסהוטע, רינעק 22 סטאציע פון טראממאיען און אויטאָבוסען
אַ ר ע ס פ ו י ר א צ י ע
וואו מען בעקומט שמאקהאפטע פריהשטאָגען, חיענער מיטאָגען איך אָהענד-ברויט
מילכיג און פליישג.
די קיך ווערט געפיהרט דורך א פאכמענישען קאָאָוער קאָכער, דעריבער גא-
ראַנטיר איך פאר שמאקהאפטע און נאהרהאפטע שפייזען.
מיך פערקויף אין ענצעל אלערליי ווארשטען צו די ביליגסטע פרייזען.
ספעציעל זונטאג יודישע וועמפלעך און ווענער ווערשטלעך מיט קארטאָפעל-סאלאט.
איך עמפּעל דעם געזעהרטען פובליקום מיין לאַקאַל אין איך בין זי-ער, אז דער וואס וועט בעזוכען
מיין געשעפט איין מאָל, ביליבט מיין סטענדיגער קונד.
מיט אַכטונג **ה. פּענצל־אָוויטש, הרול-הוטא.**

דער נארוועגישער לעבערטראן
האַט זיך אַלס זיכער מיטעל קעגן דער ענגלישער
קראַנקהייט אַ שם אויף דער וועלט ערוואָרבען. א
גרויסער פראצענט פון אלע קינדער לידען מעהר
אדער וועניגער אויף די קראַנקהייט. די גרויסע פא-
דייטונג פונם נאָרוועגישען לעבערטראַן איז דערי-
בער פאָרן וואַקסען פון קינד זעלבסטפערשטענדליך.
נארוועגישער לעבערטראן

א פערטער
א גוט איינגעפיהרטער אין אפטייקען און דראַגעריעס (אפטייק סקלאדען)
אויף טשענעטאכאָוו און אומגענענד צו אַקוויזיציע און מעדיצין-פראָפּא-
גאנדע, ווערט געזוכט
דורך 2 ערנסטע אינלענדישע פארמאצעוטישע אונטערנעמונגען
גענויע אָפּערטען נור פון ערנסטע רעפּעקטאָנען מיט די געזעהרטע רעסערענצען
ווערט געגעבען צו בעליגען
sub. „Przedstawiciel 2." w Uniwersalnej Agencji Reklamowej, Warszawa
MARSZAŁKOWSKA 142.

צו דער אָפּרייזע פון מיין פריינד
ה' פערנארד בלאַט קיין ארץ ישראל
ווינט איך איהם א גליקליכע רייזע
אברהם שמולעוויטש.

ברילען אין **פינאקלען**
רעיעל אויסגעפיהרט לויט די רעצעפטען פון די ח"ח אָפּליסטין
קויפט יעדער איינער נאָר אין
Optyk Medical, Aleja № 31
וועלכע איז גאראַנטירט, אז ער בעקומט רעיעלע און גוטע גלעזער
צו זעהר מעסיגע פרייזען.
גלייכצייטיג בין איך מודיע, אז איך האָב געעפנט
אני-עלעקטרישע שליופערריי,
וואו איך נעם אָן צו שלעפּען כוורוגישע באַגעשטענדען, ווי:
ברייטוועס, שערלעך א. א.
זעהר סאָלידע אויספיהרונג, — איבערצייגט איך.

Szkoła tańców
baletm. K. KOSTECKIEGO
w lokalu powiększonym
ul. Waszyngtona 6. daw. Jasna.
Zaplay na kursy 1 tekeje oddzielne codz. od
10-ej rano do 9-oi wiecz.
שבת 25 ד. ת. 8 אָונד פראַקטישע לעקציע
פאר יודישער בעזעלשאַפּט און אויך יעדען שבת,
אויך דינסטאָג, דאנערשטאָג און זונטאָג אָונדער.
צוגענגליכע פרייזען.

Dyplomowana nauczycielka
jęz. angielskiego
po powrocie z Londynu udziela lekcji
i konwers. metodą uczelni zagranicznych
szybko i praktycznie. Ceny b. przystępne.
Adres: ENGLÓWNA, Aleja Wolności 27.

שוין צו פערדינגען
א גרויס צימער אויף א פאַבריקעל מיט א
מאָטאָר און עלעקטרישע איינריכטונג פאר
וויניג דירג-געלד
ערקונדיגען זיך ביי העניך עדעליסט, טאָראָווא 13

עס ווערט געזוכט א צימער
עס קאָן אויך זיין ביי א פאַמיליע
מיט א בעזונדערן איינאנג
ערקונדיגען זיך אין אדמיניסטראַציע פאר ק.
פון י. ס. א. פ. „פּועלי ציון" (פאר. מיט 3. ס. א.)
פרייטאָג, ד. 24 ד. ת. פונקטליך 8 אָונעט
קימט פאר אין אייגענעם לאַקאַל ווארשעווער 21
א רעפּראַט א. ד. ט.
„דער מהות פון פועלי-ציוניזם"
איינגאנג פריי פאר חברים און סימפאטיקער.
די רעזיסטראַציע פון פרישע מיטגלידער ווערט הייטער.

ענטשולדיגונג
איך בעט ענטשולדיגונג ביים רעכטס-קאָנד. מאַגיסטער
פּאַרעם בראַטמאַן פאַר די פאַלשע בעשולדיגונג.
איך בין שלעכט געוואָרען אינפאַרמירט און בעדויער
עס פון טיעפען האַרצען.
שלמה פרעווערמאַניטש, אלע 6.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהרט דריקען מיר אויס
אינזער חבר **יצחק ריכטער**
צום טויט פון זיין ברודער
נ"ע **ראובן**
אין זיין געוועלשאַפּטליכער אַרבייט זאָל ער אַ
טרייסט געפונען.
מענער-כאָר
א. ב. פירנבוים

צו דער חתונה פון אונזער פערוואלטונג-מיטגליד
ה' אָשר גאַטעסמאַן מיט פּרל. שפּרינצע ליפשיץ
א האַרציגען מול-טוב ווינט
די פּערוואלטונג פון מעטאַל-צעך
אין טשענעטאכאָוו.

דאָקטוירים עמפּעלען
אָוואַמאַלינע אין פאַלען ווען עס האַנדעלט זיך אין א
שנעלען צוריקקומען צו די קרעפטען, אין סאָל אָנאָ-
מאַלינע איז גענוג, כדי זיך צו פיהלען פריש און מו-
טיב, ווייל אָוואַמאַלינע ענטהאַלט קאָנצענטרירטע
נאהרהאפטע סובסטאַנצען פון מאָלן, מילך, אייער און
קאָפּאַ. אָוואַמאַלינע שטאַרק נעז אָרגאַניזם און
זיכערט אונז א געזונטען שלאָף, ווייל כמעט אלע
אָן אויסנאַהם בעשטאַנד-טילען פון אָוואַמאַלינע
דיינגען שנעל אריין אין בלוט, נישט בעשווע-
רענדיג צו פיעל דעם מאַגען, דורך דעם פרע-
פארייען אָוואַמאַלינע ביי א נידריגער
טעמפּעראַטור ווערען געהאַלטען א סך ער-
טערונגס-סובסטאַנצען.
איינ שאָל אָוואַמאַלינע
איז א שאָל פון געזונד.

M. ROZEN, Częstochowa, ALEJA 9
מאַכט בעקאנט דעם ג' פובליקום
אז די פאַבריק פון טויך און קאַרטען
פון דער בעקאנטער פירמע
JÓZEF RAPAPORT i S-ka w BIELSKU
האַט געעפּענט ביי מיר א פאַבריק-סקלאָד
פון זייערע אויסאַרבייטונגען, די בעסטע
סאָרטען און די נייעסטע מאָדעלען.
וועלכע ווערען פערקויפט צו פאַבריק-פרייזען.
מיט אַכטונג **מ. ראָזען.**

„Wszeczwiązkowe Zjednoczenie „Torgsin”
Przekazy pieniężne do ZSRR.
Wszyscy mogą teraz przekazywać pieniądze swym krewnym
i zamieszkałym w ZSRR, celem otrzymywania towarów z
magazynów „Torgsinu”. Przekazywać można pieniądze w nie-
ograniczonej ilości i wszystkim bez wyjątku osobom Odbior-
ca przekazu może według swego upodobania zaopatrywać się
w towary wszystkiego gatunku po cenach b. przystępnych.
Przekazy na „Torgsin” przyjmują najpoważniejsze banki w
Polsce. Informacji osobiście, telefonicznie lub piśmiennie po
otrzymaniu znaczka pocztowego udziela Przedstawicielstwo
Handlowe ZSRR Warszawa, Koszykowa 4 tel 9-06-66.

FABRYKA MEBLI GIĘTYCH
A. E. SZMULEWICZ
Spadkobiercy
Częstochowa, Narutowicza № 19/23
עקזיסטירט פון 1886 י.
מאַכט בעקאנט, דאס די פאַבריק איז לעצטענס איבערגעטראָנען געוואָרען אויף
נארוואָוויטש גאס נר. 19:23
וואו איהר בעקומט אלערליי
געבויגען מעבעל ווי שטוהלען, אומיוואַלקעס,
וועשאַקעס פערשידענע פאַסאָנען טישען, אויך גאַרניטורען
אלעס צו פאַבריק-פרייזען. אַלעס זיך הורט אין דעטייל.
געדענקט די פירמע **א. ע. שמולעוויטש, נארוואָוויטש 19/23**

יוסף קלאַרמאַן

פאַרוואָס מ'האַט פערשוויגנען...

(נאָכ'ן צענטען יאָרהייט פון ד"ר מאַקס נאַרדוי.)

אינ'ם טאָג פון ד"ר נאַרדוי'ס יאָהר- צייט האב איך געבלעטערט אים די אַפּיציאלע ציוניסטישע בלעטער: 'האב גערעכענט דאָרט צו געפונען אַרטיקל- לען און ידיעות וועגען פּערזאָנלעכע אַינגעפֿירטע דורך די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס צום אַנדעק פון דעם גרויסען ציוניסטישען פּיהרער, ליידער, האב איך זיך ביטער ענטוישט.

זענען מיר דאָן אַלע תּלמידים פון דעם גרויסען ציוניסטישען רבי'ן מאַקס נאַרדוי, וועלכער האט אַזוי שטאַרק און מוטיג גערעדט פון דער קאַנגרעס- טריבונע וועגן דער "יודען-נויט" און וועגען די ציוניסטישע שטרעבונגען צו פּערזאָנלעך אַרץ-ישראל אין א יודען- שטאַט, טאָ פאַרוואָס האָט מען אין איהר פּערזענלעכע פּאַרואַס און נאַכפּאַל פּאַרוואָס הא- בען די אַלע ציוניסטישע פּובליציסטען, וועלכע כאַפּען איהר יעדע געשעהעניש אין ציוניזם און אַטאַרפּאַמעווען - הא- בען פּערזענלעך אין מאַקס נאַרדוי?

פאַרוואָס האָבען די אַלע אַזוי גע- רופּענע, "ציוניסטישע צענטראַל-קאָמי- טעטען, וואס קענען אַזוי גוט די קוגל אַויסצונעמען יעדע ציוניסטישע געשע- העניש פאַר זעלבסטערקלעמע - נישט דערמאָנט אין טויט פון ד"ר מאַקס נאַרדוי?

אין וואס איז בוכן געשטאַנען נאַר- דוי'ס "זינד"? אַז מ'לייגט אַויפּמערקזאַם נאַרדוי'ס רעדעס און זיינע אַרטיקלען איבער'ן ציוניזם, מוז מען מודה זיין, און די פּרעסע, וועלכע פּערטיידיגט די אַפּי- ציעלע ציוניסטישע ריכטונג און די אַפּי- ציעלע ציוניסטישע אינסטיטוציעס, האָבען געמוזט דורכגעהן שוויגענד אַיבער נאַרדוי'ס יאָהרצייט.

וואָרום: וואָלט מען געשריבען אַדער געהאַלטען רעדעס וועגען מאַקס נאַר- דוי, וואָלט מען דאָן געמוזט דערמא- נען, אַז מאַקס נאַרדוי איז געוועזען דער ערשטער, וועלכער האט בעקעמפּט די אידעע פון שפּאַנען אַ "יודישע אַגענץ". ער האט קיינמאל נישט גע- קענט משיג זיין, אַז מיט דער ציוניס- טישער פּעוועגונג זאלען אָנפּיהרען מענשען, וועלכע ערקלערען זיך אַלס "נישט ציוניסטען".

אין אַ בריעף צו ד"ר ווייצמאַן אַרײַבט מאַקס נאַרדוי: "צו מיין טייל פּען צער זעה איך אַינער מייןונג צו ציהען צו אַנווער אַרבייט מיט'ן אויס- רייז פון התּקירות, פון פּעראַייניגונג און הסכּמה צו מענשען פון דער יודי- אַרטייט פון ד"ר נאַרדוי.

שער פּעוועגונג, ווי קלוד מאַטעפּיאַ- רע, לויטן וואָלף, די געזעלשאַפּט "פל ישראל חברים" א. א. וועלכע וועלען תּמיד פּערבלייבען פּינדל פון אַנווער בעוועגונג. אַנשטאַט אַ פּערזענלעכע- כען פאַר'ן יודישען פּאַרק זייערע הינ- טער-געדאַנקען, אַנשטאַט צו דערצעה- לען וועגען זייער הוצפּה אין דער צעפּט- טליכקייט-שטיצט מען זיי און מען חפּעט זיי. דאס הייסט דאָן אַרײַנגע- מען דעם פּינדל אין מיין פּעסטונג. דאס איז דאָן אַ קאַמפּראַמיטירטע דע- הכפּעה. איך וועל נישט צוּלייגען מיין האַנד צו אַזעלכע מעשים..."

וואָלט מען גערעדט און געשריבען וועגען נאַרדוי, וואָלט מען דאָן גע- מוזט דערצעהלען, אַז נאַרדוי האט מיט זיין גאַנצער קראַפּט בעקעמפּט די הכּנה-שטימונג פון אַנווער פּיה- רער ליגנדיג די אַרצבער, וועלענדיג אַויסבעהאַלטען אַנווער ציעל.

אין יענעם בריעף צו ד"ר ווייצמאַן שרייבט מאַקס נאַרדוי: "מיר בויגען זיך פאַר די אַרצבער, וועלכע לייקע- נען פּירוש אין אַנווער רעכט איהר אַרץ-ישראל. נישט רעאַגירענדיג קוקען מיר זיך צו צו דעם הייפּעל הוצפּה- ניקעס פון סיריע, וועלכע האָבען אַיפּ- געהויבען אַ געשריי - מסתּמא מיט דער הסכּמה פון די רעאַקציאָנערען אַינ'ם אַויסערן-מיניסטעריום - אין דער פּרעסע און אין דער גאַנצער וועלט: "אַ זעלבסטשטענדיג סיריע פון דמשק ביי'ן האַלבען אינוועל "סיני" און מיר האָבען קיינמאל נישט אַויפּגעהויבען אַ פּראַטעסט-שטים. מיר האָבען קיינמאל נישט אַיפּגעקלערט ווי אַזוי די אַגי- טאַציע ווערט געפּיהרט און ווער עס דיריגירט אין דעם דאָזיגען נידערטרע- טיגען שפּיעל..."

וואָלט מען געשריבען און גערעדט וועגען מאַקס נאַרדוי, וואָלט מען דאָן געמוזט דערמאָנען, אַז מאַקס נאַרדוי האט שוין דאַמאלס געפּאָדערט פון דער ציוניסטישער לייטונג, אַז זי זאל נישט פּיהרען קיין פּחדנות - פּאַליטיק לבימי דער ענגלישער רעגירונג, קלאָר און דייטליך פאַרמולירט די יודישע פּאַדע- רונגען און געפּאָדערט אַז עפענען די טויערען פון א"י פאַר'ן גאַנצען יודישען פּאַרק.

אין זיין בריעף צו ה' לואי ליפּסקי שרייבט מאַקס נאַרדוי: "דאס לאַנד- אַרץ-ישראל-דאַרף זיין אַפּען פאַר אַל- אַנבערעניצער יודישער עליה. עס איז דאָן פאַר אַנוו אַ בעלידיגונג, אַויב מען ערקלערט פאַר אַנוו פּיער- אַרטייט פון ד"ר נאַרדוי.

ל"ך: "אַרץ-ישראל איז אַייער" און אין דער זעלבער צייט שטייט מען פאַר אַנוו די טויערען. דער מאַטיוו, אַז א"י קען נישט אַרײַננעמען אַנאַיבערפּלי- סיגע בעפּעלערונג, איז נישט מעהר ווי אַ מיטעל צו פּערטיידיגען אַ משה- נה'דיגע טאַקטיק."

"צוליעב דעם, וואס גאַנץ אַרץ- ישראל האט אָנגעהערט טערקיי, דאַרף מען אַיבט אַיבערגעבען א"י דעם יו- דישען פּאַרק."

אין זיין בעקאַנטער רעדע אין אַלבערט - האַלל... איך וויל זאָגען צו אַלע בריטישע מיניסטערען: מיר פּאַ- דערען פון דער רעגירונג דעם אַרץ- ישראל'דיגען באַדען, איהר וועלכען מיר זאַלען בעזעצען דאס יודישע פּאַרק אין אַנהויב און די צעהנדליגער טוי- זענדער און שפּעטער אין די מיליאָ- נען, אַבער נישט אין הונדערט יאָהר אַרום, נאַר באַלד און וואס שווער ער..."

מ'וואָלט אַיך געמוזט דערמאָנען, אַז מאַקס נאַרדוי האט זיך אַויסגעלאַכט פון יענע פּאַפּליטרייען, אַז דער ציו- ניזם האט, אַ חוץ דאס בעפּרייען דאס יודישע פּאַרק, עפעס אַ מיסיע צו ראַ- טעווען די מענשהייט.

אין זיין רעדע אַויפ'ן 5טען קאָנ- גרעס זאָגט מאַקס נאַרדוי: "וועמען פון די פּעלקער וועט דאס אַינפאַלען צו פּרענען; זי וואס ער נוצט; וואס איז דען געהערט געווארען, און פּאַרק דאַרף יענעם ברענען אַ נוצען; אַ פּאַרק איז אַ ציעל פאַר זיך און ער איז נאַרנישט מחויב וועמען ס'איז, אַוי- סער זיין פּאַרק, צו ברענגען נוצען."

די אַפּיציאלע ציוניסטישע פּיהרער האָבען דאָן איהם געמוזט פּערשוויגען וואָרום ער האט דאָן זיך ביטער אַויס- געלאַכט פון די "געזעלכע פּיהרער" און זייערע "יוצר משרתים". מאַקס נאַרדוי האט שוין אין 1919 געזאָגט: "דער אַקציאָנס-קאָמיטעט רעדט זיך אַיין צו זיין דער פּערטרעטער פון קאַנגרעס און צוועדען אין נאַמען פון יודישען פּאַרק, געפּענדיג די פּוילמאַכט די ה"ה ווייצמאַן און סאַקאַטאָוו... עס איז דאָן אַנאַווערדיגע קאַמעדיע..."

די אַטאַמפּערע אין די ציוניס- טישע אַמטען איז אַנווערטערליך, גע- טען נאַכמיטאג האב איך בייגע- וואוינט אַ זיצונג פון דער פּאַליטישער קאָמיטעט. עס איז שטענדיג דיזעלבע קאָמיטעט, איך הער זיך צו גאַרנישט זאָגענדיג: "זאָ ריוואָלוציערען זיי פּלי- צלונג אַינער מיט'ן אַנדערן, כדי מיר צו ענטפּערן אין האַרבעסטען טאָג און אַנפּרעגען מיט די לעכערליכסטע אַרץ נאַרטישע אַר גומענ- טען."

וועגען אַינעם, וואס פּערנעמט דעם העכסטען פּאַסטען אין דער חשבוטער אַרײַנרעכענענדיג עטליכע ספּעציעלע פּאַרשטעהער פון די היגע ספּאַרט-פּער- אַיינען, זשורנאַליסטען און די אַרדנער מיט די פּרעזענטען בתּוכם. און יאָ, צווישען דער דערמאָנטער צאָהל איז אַיך געווען 7 פּרייען.

עס איז מיר געווען אַ חרפה. און די פּרעזענטען, וועלכע האט זיך אַפּגעשטעלט, אַז דאָ וועט זיין עט- ליכע הונדערט פּערזאָן און זיך פּאַרגע- ברייט מיט אַ רעפּערט, האט אַנקו- קענדיג דאס אַוידטאַריום, געבליבען געפּלעפט און עס האט געדויערט אַ לענגערע צייט ביז זי האט געפּונען די ריכטיגע שפּראַך כדי עפעס צו זאָ- גען.

האַט זי טאַקלי מיט ביטערע ווער- טער גערעדט וועגען דער גלייכקייט- קייט פון די היגע יודישע פּרייען צום פּאַרט-וועזען און גלייכצייטיג דער- צעהלען וועגען קליינע שטענדלעך וואו הונדערטער פּרייען געהערען צו די ספּאַרט-אַרגאַניזאַציעס, נאַר אַיין אַויס- נאָהם איז טשענסטאַכאָוו.

אַזוי האט גערעדט די פּאַרזיערען פון די יודישע ספּאַרט-אַרגאַניזאַציעס מיראַ יאַקאָבאוויטש. נישט גערעכט איז אַבער די "וואר- טאָ", וועלכע האט אַינגעאַרדענט די פּאַרזיערען אין אַ נישט "פּאַסענדיגן" לאַ- קאַל, ווען זיי וואָלטען אַבער דיזעלבע פּאַרזיערען אַינגעאַרדענט, זאָל מען זאָגען אין בלאַשטישקייט צוקעניגע, וואָלט דאָן די פּרעזענטען פאַר זיך געהאַט אַנאַוידטאַריום פון אַ פאַר הונדערט יודישע פּרייליינס און די

די יודענפּראָגע אין פּוילען אין דער צייט פון יאַנואַר-אויפשטאַנד.

(צום 70-טען יאָהר טאָג פון אויפשטאַנד 1863 - 1933.)

אין משך פון די עטליכע צעהנדליג יאָהר, פון לייטאַפּאַד-אויפשטאַנד אין 1830 ביז'ן יאַנואַר-אויפשטאַנד אין 1863 האָבען זיך די פּויליש יודישע בעציהונג- גען פון גרונד געפּיטען.

אין יאָהר 1830 האָט זיך, סיי די אויפשטאַנד-מאַכט, סיי די פּוילישע גע- זעלשאַפּט, בעצויגען נישט גינסטיג צו די יודען. בעזונדערס בולט איז גע- ווען די דאָזיגע בעציהונג צו די פּריי- וויליגע יודישע זעלנער, וואס האָבען געדינט אין דער אויפשטאַנד אַרמעע. מען האָט זיי געמליך חושד געווען אין שפּיאָנעריי. שפּעטער האָט מען כמעט אַלע יודישע זעלנער אַיבערגעשיקט אין דעם יודישען פּוילן, וועלכער איז גע- שאַפען געוואָרען דורך יוסף יאַסעלע- וויטש'ן, פּערעק'ס א זון.

נאַכ'ן ענטזליטיגען דורכפאַל פון אויפשטאַנד האט זיך די נעאַטיווע בע- ציהונג צו די יודען נאָך מעהר פּער- שאַרפט.

מאַסען פּאַליאַקען האָבען פּערלאָזט ציוניסטישער אַינסטיטוציע; זאָגט מאַקס נאַרדוי: "איך האב איהם אַויסגעהערט און זיך בענגיגענט מיט פּאַלגענדער תּשובּה: דיינע ווערטער זענען פון א מענש, וואס איז געשטאַפּט מיט דער גרעסטער מדרגה פון גרויס-שגען. איך בין אַ צו-גרויסער פּסיכיאָטר, אַז איך זאָל קעמפען מיט אַזאַ אומגליקליכען שוטה און מיט איהם פּאַלעמיזירען..."

וואָלט מען גערעדט און געשריבען וועגען מאַקס נאַרדוי, וואָלט מען גע- מוזט דערמאָנען, אַז מאַקס נאַרדוי האט ביי יעדער געלעגענהייט געהאַלטען פאַר נויטיג צו פּראַקלאַמירען דעם הונדערט-פּראָצענטליגען ציוניזם: "איך בין-זאָגט מאַקס נאַרדוי-אַ ציוניסט, וואס וועט קיינמאל נישט בעהאַלטען זיין פּאַהן אין טאַש. אַויב ס'איז יאָ דאָ אַזעלכע ציוניסטען-גע-ען זיך אַרונ- דער."

דער ציוניזם שטעלט זיך אַקעגען יעדער ציוניסטישער קליין-קלאַניזאַ- ציע און דאס אַרײַנגעבונדען זיך קיין א"י. און ווען איהר דעם 9טען ציוניסטי- שען קאַנגרעס האט מען, אַזוי ווי איהר דעם 17טען קאַנגרעס, איז געהאַט צו רעדען וועגען ענדזיעל, האט מאַקס נאַרדוי זיך אַוועקגעשטעלט און מיט זיין גאַנצער קראַפּט אַויסגער- פּען:

"מיר מוזען אַונטערשטרייכען, נישט אַפּלייגענדיג אַנווער ענדזיעל" וואס פּרעזענטען אַליין וואָלט זיך אַיבער- צייגט, אַז זי איז נישט גערעכט מיט איהר טענה, אַז אַינווערע פּרייליינס פּערנעמען זיך נישט מיט סאַרט, ווא- רום טאַנצען האט געזאָגט עפּיס אַ פּי- לאָזאָף איז אַיך ספּאַרט און מיר דעם טאַנץ-ספּאַרט פּערנעמען זיך שוין אונ- זערע פּרייליינס אַביסעל צו ניעל.

איינהייטליכער פּראָגנאָס.

נישט אַלע מאַל, ווי איהר זעהט, מוז איך מיין פּעדער ביינענען נאַר צו מוסר'ן דעם עולם, אַז זיי צושפּליטערן די פּוחות און דאס ברענגט אַרײַן פּער- וויסטונג און חורבן אין דער יודישער גאַס א"וו.

דאסמאל גראָר בוענג איך אַיך אַ בשרה וועגען טעראַייניגונג, קאַנסאַלי- דאַציע און געמינזאַמע פּחות. דאס ערשטע איז די ספּאַרט-בעווע- גונג. אין טשענסטאַכאָוו זענען פּערהאן 3 יודישע ספּאַרט-אַרגאַניזאַציעס, אַויסער אַרבייטער און גלאַט ספּּורט-אַינסטיטו- ציעס. פּיהרט זיך שוין פון לאַנג אָן אַ געוויסע אַקציע די דאָזיגע אַרגאַניזאַ- ציעס צו פּעראַייניגען, אַיבערהויפּט זיי צוויי גרויסע ספּאַרט-געזעלשאַפּטען, ווי דעם יודישען טוהן און ספּאַרט-פּערוואַן מיט דער "וואַרטאַ".

צעהנדליגער קאַנפּערענצען און נאָך מעהר זיצונגען זענען שוין פּאַרגעקו- מען וועגען דאָזיגען ענין און אַט האט מען שוין געוואָלט זאָגען פּיעל מאַל מול-טוב, נאַר איך דער לעצטער מינוט איז גאַרנישט געווארען. פון דאמאלס אָן האט מען שוין אַ

זייער פּאַטערלאַנד אין מורא פאַר דער צאַרישער נקמה און זיך בעזעצט אין פּראַנקרייך. די עליטע פון פּוילישען פּאַרק האט עמיגרירט פון לאַנד און דער אַיבערגעבליבענער טייל האט גע- לייטען אַונטער דעם דרוק פון אַקאָפּאַצ- יע-מאַכט. ביי אַזאַ לאַגע האָבען די יודען, וועלכע האָבען אַפּשר נישט וויי- גינגער געהאַט אַויסצושהן פון דער ניקאַלאַראַשער הערשאַפּט ווי די פּאַ- ליאַקען, "נאַטירליך" געדאַרפט זיין דער "שעיר לעזאָול", פּרסט, אַז די רוסישע מאַכט האט, לויט דעם כלל פון "טייל הערש", שטענדיג געזוכט צו פּערטיימען די אַנטנאַקאָווען צווישען דער פּוילי- שער און יודישער געזעלשאַפּט.

כאַראַקטעריסטיש פאַר די פּויליש- יודישע בעציהונגען פון יענער צייט, איז די מיינונג און אַינער פון די דע- מאַלסדיגע אַיינפּלוסרייכע פּערזאָנען אין פּוילען, פון גראַף אַנדריי זאַמיסקי, וועגען דער יודען-פּראַגע.

מיט עטליכע יאָהר צוריק זענען פּער- דאַרף מען זאָגען פאַר טערקיי (דא- מאלס-טערקיי, היינט-ענגלאַנד י. ק.) פאַר דער גאַנצער וועלט, פאַר אַרונ- דן פ. א. אין די לעצטע חדשים האָב איך דאס געפּיהל, ווי ביי אַ טייל ציו- ניסטען איז פּערטעמפּט געווארען אונ- זער ענדזיעל. און דעריבער רוף איך אַויס מיט מיין גרעסטער קראַפּט אַיך ווי ווייט איך בין נאַר אומשטאַנד: געהט צוריק צום באַזעלער פּראָגראַם!

אַמייר געדענקען, אַז מיר אַטריבען צו שאַפען אַ היימאַט-לאַנד טאַר'ן גאַנ- צען יודישען פּאַרק."

ווייטער: "דאס, וואס הערצאָל האט געוואָלט, האָט ער קלאָר און דייטליך אַויסגעריקט אין זיין בוך מיט דעם דרייטען נאַמען אָהן הינטערוועגן. ער האט געוואָלט אַ יודישען פּאַרק מענשען, וועלכע זאָל זיין די נאַציאָנאַלע היים פאַר'ן יודישען פּאַרק אַלס זעלבסט- שטענדיגע נאַציע."

ניין, די אַפּיציאלע ציוניסטישע פּרע- סע און די אַלע ציוניסטישע אַרגאַני- זאַציעס האָבען געמוזט פּערשוויגען דעם יאָהרצייט פון מאַקס נאַרדוי. זיי האָבען זיך דאָך נישט געקענט אַליין אַפּשטייטען און זינגען אַ לויב-געזאַנג פאַר'ן רעוויזאָניזם און זיינע פּיהרער, וועלכע רעדען אין דער זעלבער שפּראַך פון ד"ר מאַקס נאַרדוי.

אַט זעלעב וואס זיי האָבען איהם פּערשוויגען...

צעהנדליג מאַל געוואלט בענייען די טראַייניגונג און ווידער איז גאַרנישט געווארען. ווער איך אַבער געוואוי, אַז די פּעראַייניגונג איז פּמט אַ געשעהענער פּאַקט, איך זאָג "פּמעט", ווייל איך ווייס? עס זענען דאָן עפּיס יודען... אַבער ווי מען אַינטאַרגירט מיר, איז די פּעראַייניגונג ערלעדיגט.

נאָמער צוויי:

זיי היגע קליינהענדלעך: וועניג חור- בנות האָבען זיי זיך פּערשאַפט צוליעב זייער קרענקליכער אַמביציע וועגען פּרעזענטען זון הערשאַפּט, און דערי- בער זענען די דאָזיגע קאַרליקעס, וועל- כע דערהאַלטען אין זיך קוים די נשמה אַיך אַרונדזאַציאָנאַלע אַושפּליטערט און די שוואו: זיי געוואַקסען מיט דער שנעליקייט פון אַ קויל' שניי, וואס קיי- קעלט זיך אַראָפּ פון אַ הויכען באַרו.

האַט מען געמיינט, אַז דאס וועט אַזוי אַייביג ווערן, דערווייל ווער איך געוואוי, אַז אַיך דאַרט ווער מען געשטאַק וועגען אַ פּעראַייניגונג. אַוודאי, קען איך זיין נישט גאַ- ראַנטירען, אַז די פּעראַייניגונג וועט בעשטימט פּאַרקומען, אַבער בלויז דער פּאַקט, אַז מען וועט ערנסט וועגען דער דאָזיגער פּעראַייניגונג איז שוין אַ גוטער סימן, און פּיהרער אַדער שפּע- טער וועט די דאָזיגע פּעראַייניגונג, וואס אַזוי אַזוי נאַטירליכער בעשטימט פּאַרקומען. נאָמער דריי: דאס איז שוין אַביסעל צו דראַסטיש, אַבער דאָך וויל איך אַרויסזאָגען מיין מיינונג, בעסער גע-

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

שווער איז דער וועג צו אַ יודישער מלכות...

שוין נישט רעדענדיג וועגען די התּן ואבירם'ם, וואס שרייען: מיר ווילען נישט אַרויס! מיר ווילען בעסער, אַז די יודען זאָלען אַרויספּאַהרען קיין אַרץ-ישראל און מיר וועלען שוין דאָ פּערבלייבען... און ווען עס פּאַה- רען שוין קיין אַרץ-ישראל אונז- רע הייסע יודען, דערצעהלעט מען, אַז זיי שאַפען באַלד אַ די בעשעפטיגטע יודישע אַרבייטער און נעמען צו איהר זייער אַרט אַראַבער. מילא, זאָל דאס זיין איהר זייער געוויסען.

נישט דאס וויל איך אַבער אַיצט בציריהרען, איך מיין גאַר פּשוט די פּאַרלעמונג, וואס האט געזאָלט פּאַרקו- מען וועגען דער "יודישער מלכות" און האָט אַנגעפּראַפּען איהר שוועריגקיי- טען.

די טעראַקטיווע, ווייזט אויס, האָלט אַז אַ פּאַרלעמונג וועגען אַ יודישער מלכות, וועט אַרויסרופּען אַ שטורם ביי די דרייסיג טויענד יודען אין טשענ- אַיביריגענס, האָט מען ערשט געפּיי- ערט די מכפּלאַדע, וואס האָט אַרויס- גשרופּען אַזוי פּיעל ענטזיקונג ביי אַלע יודען און קנאה ביי די יעניגע, וועל- כע האָבען נישט געקענט געטויל גע- מען אין דעם דאָזיגען נאַציאָנאַלען ספּאַרט-יום-טוב.

צי קאן מען דערווארטען א פלעסערונג אין משה?

דער ווינטער-סעזאן איז כמעט אין אלע בראזשעס שוין פערענדיגט. דער דאזיגער סעזאן האט ווידער געבראכט א געוואלדיגע ענטוויקלונג צוליב דער קאטאסטראפאלער ריזיה פון פערברויך פון אלע סחורות רויח. מאטעריאלען און אפילו לעבענס-מיטלע פראדוקטן. צוליב די מינימאלע אומזאצן אין האנדל, האבען די סחורים מעהר אויסגעגעבן און שטייערן, ווי הכנסות. דאס מוז נאטירליך דערפיהרן צו באנקראט-טען. געריכטס-אויפזיכטען און ענדליך צו א פולשטענדיגער ליקוידאציע. אויך מיט'ן האנדעלס-בילאנס איז כלל נישט פויגעלדיג. אין יאָהר 1926 האָט אונזער האַנדעלס-בילאנס זיך געשלאָסען מיט אַנ'ערן פון 707 מיליאָן ז'ל. די ווינטערדיגע דריי יאָהר האָבען שוין

קאָסען די ביו-אינזשניר דעפּיזיטען אין מלוכה-באָדנשעט זענען געדעקט געוואָרן. רען פון די רעזערווען פון דער וואַלוטע. מע אין „באַנק פּאַליטיק“ דאָס האָט גורם געוואָרן, אַז אין משך פון די לעצטע טע דריי יאָהר האָבען די רעזערווען אין „באַנק פּאַליטיק“ זיך פּערקלענערט אויף 50 פּראָצענט. עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, אַז די לעצטע אַלגע-מיניע פּערזאָנלונג פון די אַקציאָנאַרען פון „באַנק פּאַליטיק“ האָט בעשלאָסען, אַז ס'איז גענוג צו האָבען דעקקונג אין 80 פּראָצענט. און די 10 פּראָצענט גע-קומען פון דעוויזען זאָל געשטראַכען ווערען. מ'טאָר נישט דערלאָזען דערצו, אַז „באַנק פּאַליטיק“ זאָל האָבען אין דער צוקונפט צו ווייניג דעקקונג, מחמת אין זאָל פאַל וואָלט דער זאָלמי געשטעלט געוואָרען אין אַ פּראָצענט-צייכען, אין אפּער טאָקע און פּינרושער סכּנה. מיר מוזען דעריבער אַנווענדען אלע מיטלען צו פּערגרעסערן אונזער עקס-פּאָרט.

מ'דאַרף ערטיילען גרויסע צאָל-הנחות און מאַכען אלע בעמינגונגען, אַז אונז-רע סחורות און לאַנדווירטשאַפּטליכע פּראָדוקטען זאָלען אַנשפּאַרען אויף די אויסלענדישע מערק. מיר מוזען ווערען אַ ביסעל בעוועגליכער און ארויסציעהן קאָנסעקווענצען פון די בעזאָנגענע ביו-אינזשנירען.

אונזער האַנדעלס-בילאנס מוז זיך פּערבעסערן, מחמת ביי דער אינזשניר-לאַגע האָבען מיר קנאפּ וואס צו רעכע-נען אויף אונזער אינערליכען מאַרק. די קאָנסומציע ווערט אַלץ מעהר איינגע-שרומפען צוליב'ן ספּיריט'ן יעדן וואָקס פון דער אַרבייטסלאָזיקייט אויפ'ן דאַרף און אין דער שטאַדט. די הכּנות צום וומער-סעזאָן קומען אָן די אינדוסטריעלער מיט גרויסע שווע-רייקייטען צוליב'ן מאַנגעל אין מוזמנים און צוליב די גרויסע שוועריקייטען ביי מאַכען דיסקאָנטאַ.

ODCISKI
Klawioli
FABRYKA CIEM-FADUACUTYJNA „ARKOWALSKI”, WARSZAWA

גען האט אַזאָ פאַל די וואָך פּאַסירט אין היגען ראַפּינאַט. עס איז פּאַרגעקומען אַ גט צווישען אַ פּאַר פּאַלק, וועלכע האָבען געלעבט צווישען זיך גאַנצע 20 יאָהר. פּאַרוואָס? איז נישט אונזער זאָך, איך דערצעהל נאָר אַ פּאַקט. ווייטט איהר דאָך, אַז איבער די הייפּען געהן ארום מוויקאַנטען, נאָר היות ווי דאָרט זענען זיי שוין צופיעל פּאַפּולער און קיינער קוקט זיך שוין אויף זיי נישט אום, אפילו דורכ'ן פענסטער, שפּאַצירען זיי אין די שטי-בען, שפּיעלען דאָרט אָפּ זייערע מאָר-שען און ראַמאַנטען און נעמען צו די נדבה און געהן אין אַ צווייטער שטוב. מאַכט זיך אַ מעשה אין היענען רא-פּינאַט, ווען דער בעל-דבר נעמט דעם גט אין דער האַנד אריין און וויל אַדורכשפּיעלען די צערעמאָניע פּאַליט אריין א האפּפע מוויקאַנטען און שפּי-לען אָפּ אַ מאָרש, און די צערעמאָניע איז דערווייל געשטערט געוואָרען. ערשט פּאַכ'ן אוועקגעהן איז דער גט פּאַרגעקומען. דער אַנווענדער מורה-חוראה ר' יאַסעלע האט דערביי געמאַכט פּאַל-גענדע בעמערקונג:

עס שטעהט אין דער גמרא. ויצאה, והיתה, איז מקיש היה לציאה, מה היה במזיק כך יציאה במזיק... אויף פּראַקט יודיש הייסט עס: אַזוי ווי ביי זייער חתונה האָט זיי צוגע-שפּילט מוזיק אזוי אויך ביי גט האט זיי דער אַרקעסטער צוגעשפּילט... לויטן

פון יאָהר 1930 איז אונזער האַנדעלס-בילאנס ווידער אַנאַקסיווער. אין 1930 האָט דער ערדף אונגעמאַכט 187 מיל-יאָן ז'ל. 1931 — 410 מיליאָן ז'ל. און 1932 — 222 מיליאָן ז'ל. דער אַלגעמיי-נער טר-הפל פון אונזער אויסלאַנס-האַנדעל פאַר די לעצטע 6 יאָהר שליסט זיך אַלואָ מיט אַ זעראָ. זעריי טאָר פון נישט פּערגעסען, אַז אַ פּאַסיווער האַנדעלס-בילאנס, און אפילו אַ בילאנס מיט אַ נישט גרויסען ערדף ברענגט אין דער ערשטער רייה אלס קאַנסעק-עווען דאָס אַרייקייעהן דאָס גאַלד פון „באַנק פּאַליטיק“. דער גאַלד - יעזערוו האָט אין די לעצטע יאָהרען זיך גע-האַלטען אויף דער הויך פון 500 מיל-יאָן ז'ל. אין יאָהר 1927 האָט די „באַנק פּאַליטיק“ געהאַט אַ היץ דעם גאַלד אויך 688 מיליאָן ז'ל. אין וואַלוטע, וואס איז צוגערעכענט געוואָרען אלס דע-קונג, אין טוף פון 1932 איז דער רע-זערוו פון דער וואַלוטע געפאַלען אונ-טער 30 מיליאָן ז'ל. דערביי איז טייל פון גאַלד, בערך 200 מיליאָן, געקריט געוואָרען אין אויסלאַנס אלס פּערזינלע-רונג פון געוויסע פּערסאָנליכענען.

דער דעפּיזיט פון האַנדעלס-בילאנס האָט, ווי מיר זעהן, אונז צוגענומען איבער 600 מיליאָן ז'ל. וואַלוטע. דער-ביי מוז מען געדענקען, אַז די הכנסות פון דער טראַנספּאָרט-קאָמפּאַניע, וואָס ברענגען יעהרליך בערך 100 מיליאָן ז'ל. און אלע אויסלענדישע הלוואות ווי די שוועבעלעך - הלוואה, וועלכע האָט אַריינגעבראַכט בערך 230 מיליאָן ז'ל. און דאָס אַלץ איז האָבען זיי זיך צובונטע-דאָס אַרפּערעכענען וועט ערשט קלאָר ווערען, אַז אונזער האַנדעלס-בילאנס איז אַ דורכאויס נעגאַטיווער. און ווי זעהט אויס מיט'ן מצב אין דער מלוכה-

ODCISKI
Klawioli
FABRYKA CIEM-FADUACUTYJNA „ARKOWALSKI”, WARSZAWA

די ביו אינזשנירען ערפּאָהונג פון פּי-ליטען ראדיאָ האָט דערווייטן, אַז די דאָקטערס פּאַנמעסטיג געמירטען פּאַנמעס פון נראַמאַפּן-פּליטען וואָס די דאָקטער קאָנצעטרעט זעהן זעהן גע-הערט און האָבען גרויס ערפּאָנג נישט גור אין לאַנד גופא, גור אפילו אין אויסלאַנד.

די ביו אינזשנירען ערפּאָהונג פון פּי-ליטען ראדיאָ האָט דערווייטן, אַז די דאָקטערס פּאַנמעסטיג געמירטען פּאַנמעס פון נראַמאַפּן-פּליטען וואָס די דאָקטער קאָנצעטרעט זעהן זעהן גע-הערט און האָבען גרויס ערפּאָנג נישט גור אין לאַנד גופא, גור אפילו אין אויסלאַנד.

גראַמאַפּאָן-פּליטען אין ראדיאָ.

אין צוויי קאַטעגאָריעס: דער פּאַרמי-טאָקאַנצערט 12 פּייטאָג און דער נאַכמיטאָג-דיגער 4 אָדער 5 זייגער. יעדער פון די דאָזיגע קאַנצערטען בע-שטעהט פון 2 טיילען - אַנ'ערנסטע טאָל-ליכטע, און ווערען צופרי-דענעקטעלט סיי די אנהענגער פון דער ערשטער און סיי די אנהענגער פון דער צווייטער גרופּע מוזיק. אוי-סער דעם ווערען עטליכע נאַכמיטאָג-קאַנצערטען אינגאַנצען געווינדעט אַ געוויסער קאַטעגאָריע מוזיק, ווי לבי-קאַטעגאָריע, סימפּאָנישע שאַפּונגען, בע-ריהמטע זינגערס, פּידלעריס, פּאָליק-מוזיק א. א. וו.

א צענדליגע אַפּטיילונג אין די גראַמאַפּאָן-אוינזשנירעס שטעלען מיט זיך פאַר די קאַבאַרעט און פּרעהליכע אוי-דיציעס דורכגעפאַכטען מיט אַ וויצי-גער קאַנפּעראַנסיערע אָדער טעקסט. די דאָזיגע אוינזשנירעס האָבען גרויס ערפּאָנג ביי די ראדיאָ-הערערס. עס ווערען אויך נענומען אין אַכט די ספּעציעלע פּעראַמאַפּן פון איינזעל-נע ראדיאָ-הערער, פאַר וועלכע עס ווערט געפּאָלירט די געפּאָלירטע גרא-מאַפּן-פּליטען. אַזעלכע פּליטען ווערען אויך געפּאָלירט אין דער רעקלאַמע-אָב-טיילונג, די אזוי גערופּענע „פּערשי-דענהייטען“.

ODCISKI
Klawioli
FABRYKA CIEM-FADUACUTYJNA „ARKOWALSKI”, WARSZAWA

שעה'ן זאָלען האָבען דיזעלבע רעכט וואס אלע אַנדערע קראַמען. די דאָזיגע פּעראַדנאָנג האָט גע-טראַפּען די אייגענטימער זעהר שווער, ווייל זייער הויפט פּדיון איז טאַקי זונ-טאג און נאַכמעהר אין זיי אַווענד-שעה'ן, ווען דער עולם איז פּריי, הא-בען זיי נעמאַכט אַ ויצעלקי, געלאָפּען צום סטאַראַסטווא, צו אַ זעראיינען און די גזירה איז נישט בטל געוואָרען. פּלוצים, בעווייזט זיך אַ מעלדונג אין די פּוילישע צייטונגען, אַז דער סטאַראַסט האט די פּעראַדנאָנג צו-ריקענעווען און בו ביום, דעמעלעבען טאג זענען טאקי די אלע הערפּאַ-שטאַניעס און פּרוכטען-געשעפטען גע-ווען אַפּען ביו אין דער נאַכט אַריין, ווען פּאַליציי איז געקומען מאַכען פּראַטאַקאָלען, האָבען זיי זיך פּערטיי-דיגט, אַז די צייטונגען האָבען אזוי געשריבען, די פּאַליצייאַנטען האָבען אַבער געטוהן ס'זייעריגע און האָבען פּעראַטאַקאָלירט און האָבען אויך צו-געזאָגט, אַז זיי וועלען די צייטונגען אויך מאַכען פּראַטאַקאָלען פאַר פּער-שפּייטען פּאַלשע יידעווען... אַנווערע געשעפטס-אייגענטימער הא-בען אַבער דערווייל אומזיסט זיך דער-פּרעהט.

ווידער צושפּליטערונג.

אַט האב איך ערשט געשריבען אַ קאַפּיטעל ווי אַזוי עס קומען פאַר איצט ביי יודען פּעראייניגונגען, און באַלד איז אַנגעקומען אַ קאַרעספּאָנדענץ פון דער רעזידענץ ראַקוב, הסמוכה לטשענ-

בען די פּריזעם פּערוקופּט זיין בילד צום פּרייז פון 3 רובל פאַר אַנ'עק-זעמפלאַר און אויף אזא אופן צונויפ-געזאַמעלט 20,000 רובל, וועלכע זענען איבערגעגעבען געוואָרען דעם רב מיי-וועלש אַלס מתנה פון דער פּוילישער פּריזעם-שאפט פאַר זיין טעטיגקייט. אין לעמבערג, וואוהין ער איז געקומען נאָכ'ן ארויסשקען, האָט ער געהאַט אַ פּיערליכען קבלת-פנים פון דער פּוילי-שער בעפּעלקערונג.

ס'איז בעקאַנט ר' דוב בעריש'ס ענט-פער אויף דער פּראַגע, פּאַרוואס ער איז אויף די זייט פון די פּאַליאַקען גענען צאָר, וועלכער איז דאָך דער פּאַטער פון אלע זיינע אונטערטאַנען, - דער צאָר איז אונזער פּאַטער - האָט ר' דוב בעריש געענטפּערט - אַבער פּוילען איז אונזער מוטער און אַז דער פּאַטער מיט די מוטער צוקריגען זיך, האַלטען די קינדער מיט דער מוטער... ירושע האש.

יהושע האש.

גראַמאַפּאָן-פּליטען געהערען היינט צו די אינטערעסאַנטסטע נומערן פון ראדיאָ-פּאַנאָרעס. פּערהאַן לענדער, וואו די גראַמאַפּאָן-פּליטען איז אזוי שטאַרק אַנגענומען געוואָרען, אַז די ראדיאָ-סטאַציע פּילט אויס אַ גרויסע טייל פון איהר טעגליכען פּראָגראַם מיט דער גראַמאַפּאָן-פּליטען. צו די דאָזיגע לענ-דער געהערען: בעלגיקען - 25 פּראָצע, האַלאַנד - 35 פּראָצע, פּראַנקרייך - 31 פּראָצע, איטאַליען - 22 פּראָצע, רוי-מעניען - 35 פּראָצע די דאָזיגע ערשיי-נונג דאַרף אונטערדינגט בעטראַכט ווע-רען אַלס אַ נישט גאַרמאַלע און שעד-ליכע און גיט אַ צייגנדיש וועגען דער אַרימקייט פון די ראדיאָ-פּאַנאָרעס און אין בעטרעפּענדען לאַנד.

אין פּוילען וועלכע זיך די פּראַ-צענט-פּערהעלטעניש פון גראַמאַפּאָן-פּליטען צווישען 16-18 פּראָצע. להיפך צו די ראדיאָ-סטאַציעס פו די אַנדערע לענדער, וועלכע טראַקטירען די אוי-דיציעס פון די גראַמאַפּאָן-פּליטען אויף אַ כאַטשען אופן, ווערען די פּראַגראַ-מען פון די גראַמאַפּאָן-פּליטען אין פּויל-ישען ראדיאָ צענטראַלען פּאַלעס פּאַל-מעסיג און האָבען דעם ציעל צופרי-דענצושטעלען די ווייטגעהענדע פּער-לאַנגען פון די ראדיאָ-הערערס.

ODCISKI
Klawioli
FABRYKA CIEM-FADUACUTYJNA „ARKOWALSKI”, WARSZAWA

אין פּריזעם איז אייגענטימליך נישט פּערהאַן קיין גרויסע אונטערשיד ביים צונויפּשטעלען אַ פּראָגראַם פון גראַמאַ-פּאָן-פּליטען אין לעבעדיגער מוזיק. אויך דאָ האָבען מיר זען טהון מיט די צוויי הויפט-גרופּען: גרענסע און לייכ-טע מוזיק, אַפּערע און טאַנץ-מוזיק. דאָס פּראָגראַם פון די גראַמאַפּאָן-פּליטען ווערט היינטפּעסליך איינגעטיילט ער מורא, אַז מען זאָל עס איהם נישט בעהאַלטען. זאָל ער קויפען אַ הויז, פּאַלען די פּרייזען און מען שמעקסט, אַז דירה געלד וועט ביליגער ווערען, האַלטען עס אינדערהיים האט ער מורא. און גלאָט וואס איז דער תּלחית, אויס-טוישען עס אויף דאָלאַרען, שמעקסט מען, אַז זיי וועלען פּאַלען. שלאַפּט ער נישט קיין גאַנצע נעכט און ווייטט נישט וואס צו טהון מיט דעם ביסעל געלד. זעהסטו שוין, טרוימפּירט מין פּריינד אַז מיט געלד איז די היינטיגע צייטען זעהר ביטער. דער, וואס האט אַבער נישט, פּערגעדיגט ער, האט נישט ווע-גען וואסצו זאָרגען?...

אומזיסט זיך דערפּרעהט.

אַ פּעראַדנאָנג איז ארויס, אַז די הערבאַטשאַרניעס און פּרוכטען-געשעפ-טען, וועלכע זענען געווען אַפּען שטענ-דיג זונטאג ווי אויך אין די אַווענד-

עפּענטליכע געוואָרען מעמוואָרען פון דער שוועסטער פון בעקאַנטען פּראַג-צווישען פּילאָזאָף רענאַן, הענריטע, העלכע בעשרייבט אין איין קאַפּיטעל פון איהרע מעמוואָרען, פּוילען. זי איז נעמליך געווען אַ גובערנאַנטין פון גראַפּ. א. זאַמויסקי קינדער אין די יאָהרען 51-1841. און אַט בעשרייבט הענריטע רענאַן, ווי אַמאָל ביי מיטאַג איז פּאַרגעקומען אַ יודען - דיסקוסיע, וואָס אין איהר זענען אַרויסגעזאָגט גע-וואָרען ווייט נישט קיין גינסטיגע מיי-נונג וועגען יודען. די ליבעראַליסטע מיינונג איז געווען זאַמויסקי'ס אַליין, אַז מען דאַרף מאַכען פּוילען יודען טאַלערירטע אויסלענדער, און מען דאַרף דאָך געדענקען, אַז די דאָזיגע „ליבע-ראַלע“ מיינונג שטאַמט פון אַ פּערוואָן וועלכער האט אויסגעאיבט אַ גרויסע, איינפלוס אין יענער צייט, אויף דער פּוילישער פּריזעם-שאפט.

אַ סך גינסטיגער איז געווען די בע-ציהונג צו יודען מצד די פּוילישע עמינאַרענטען. די ליבעראַלע שטראַמען צווישען דער פּוילישער עמינאַרענציע האָבען אויך געוויקט אויף דער בע-ציהונג צו יודען. סיי די קאַנסערווא-טיווע פּאַרטיי, אונטער דער אַנפיהרונג פון פּרישט שטאַרטאַיסקי, און סיי די דעמאָקראַטישע פּאַרטיי, וואס אין איהר שפּיץ איז געשטאַנען דער בעקאַנטער פּוילישער היסטאָריקער פּעלעוועל, הא-בען געהאַט אַ פּאָזיטיווע בעציהונג צו דער יודען-פּראַגע.

אין די לעצטע יאָהרען פּאַר'ן יאנו-א-רייטשטאַנד האט זיך אויך אין לאַנד געענדערט די פּאַזיציע צו די יודען, הויפטזעכליך - צוליב'ן אַנטויל פון די יודען אין דער פּוילישער רעוואָלוציע-נערען בעוועגונג, וועלכע האט שוין דאַמאַלס אַנגענומען שאַרפּערע פּאַרמען. עס האָבען זיך דאָן געשאפּען צוויי פּאַרטייען, די „ווייסע“ און די „רוי-טע“. די ערשטע זענען געווען מעסי-גער און די צווייטע רעוואָלוציאָנערער. פון די יודען האָבען צו „ווייסע“ גע-ווען אַסמילאַטאָרישע ראשי הקהל וווּ מעקאַס ראָזען און אַנדערע. צו די „רויטע“ האָבען געהערט אַזעלכע פּרא-מינענטע יודישע פּערווענליכקייטען ווי דער ווארשאווער רב ר' דוב בעריש מיי-וועלש ז"ל, וועלכער האָט גענומען אַפּ אַקטיווען אַנטויל אין דער פּוילישער רעוואָלוציאָנערען בעוועגונג און דער ראַבינער יאַסטרעוואו.

הרב מייזלש איז געווען זעהר בע-ליבט נישט נאָר ביי דער יודישער בע-פעלקערונג, נאָר אויך צווישען דער פּוילישער.

ווען ער איז נאָך 14 וואָכען זענען אין תּפּיסה ארויסגעלאָזט און גלייכציי-טיג ארויסגעשיקט געוואָרען פון לאַנד פאַר זיין פּוילישע טעטיגקייט, הא-

זאָגט, דעם חוש הריח, וועלכער האט דערגרייכט צו מין זשורנאַליסטישער נאָז, אַז אין דער לופט שמעקט מיט אַ ווילען צו פּעראייניגען די צוויינטישע פּראַקציע מיט דער דעמאָקראַטישער פּראַקציע אין דער קהלה. איך רעד נישט פון וועג, רבותי, אַזוי דאָכט זיך מיר אויס און איך בין זיכער, אַז איך האב דאס מאָל נישט קיין טעות.

צי עס וועט פון דעם עפּיס ווערען ווייס איך נישט, איך וויל נישט זיין קיין האַלבער נביא... אַבער אַז אַזעל-כעס איז פּערהאַן און אַז עס זענען זאָגאַר שוין אַנגענומען געוואָרען שריט אין דער ריטונג איז אַ פּאַקט.

ווי איהר זעהט, איז איצט אַ טענ-דענץ אַנשטאַט צושפּליטערונג-פּעראיי-ניגונג, אַנשטאַט צושטערונג-אויפּווי-פּאַר וועמען דאַרף מען פּריהער זאָרגען? דערצעהלט מיר מיינס אַ פּריינד פּאַלגענדעס: - וואס מיינסטו, אַז עס איז שלעכט בליזוי די יעניגע, וועלכע האָבען נישט קיין געלד. גלויב מיר, אַז די יעניגע, וועלכע האָבען געלד די היינטיגע ציי-טען איז נאָך ערגער און ווען איך שטעל אויס אויף איהם אַ פּאַר אויגען, פּרובט ער מיר אויפקלערען און דער-צעהלען מיר אַ פּאַקט פון לעבען. זיינס אַ בעקאַנטער פּערמאַנט אַ פּאַר טויענדע דאָלאַר, ווייס ער פּשוט נישט וואס מיט דעם געלד צו טהון, זאָל ער עס אַוועקגעבען אויף פּראַצענט האט

וועלכסט-באיקאטי?

נישט דאָ איז דאָס אַרט צו שריי-
פּען וועגען דער ברייטער כוואליע פון
אַנטיסעמיטיזם, וואָס האָט זיך אויסגע-
שפּרייט איבער אלע לענדער און גע-
שאַפּען אַ וועלט-אַנטיסעמיטיזם, וואָס
זיינע פרעדיגער אַליין ווייסען, אָז ער
האַט נישט קיין שום בעגרינונג און
קיין שום ביאָלאָגישע אָדער פּסיכאָלאָ-
גישע בערעכטיגונג.

ווען מען הערט זיך בלויז צו צו
די קולות, וואָס דער אַנטיסעמיטיזם
מאַכט אָן אין דער וועלט מאַכט עס
דעם איינדרוק, ווי אויף דער וועלט
עקזיסטירט נישט מעהר ווי איינציג -
ערד - אַנטיסעמיטיזם, אָז עס געהט
אונז יודען אַ פּחד פאַר די אויגען.

שוין לאַנג האָט דער גרויסער אהר-
העם ארויסגעברענגט דעם געדאַנק, אָז
טיילמאַל, ווען מיר דערפיהלען דעם
האַס, וואָס טראַגט זיך צו אונז פון
אַלע זייטען, בעפאַלט אונז די אימה
אַסער איז טאַקיי די גאַנצע שולד אונ-
זערע, אַ וועלט איז דאָך נישט משוגע.
אַבער ווען מיר הערען זיך צו צו
די גאַרנישע בלבלוכים, וואָס די אַנטי-
סעמיטען מאַכען אויף אונז, וואָס מיר
ווייסען דאָך, אָז זיי זענען פון גרונד
אויס פאַלש (ווי עליה דם אוון), גיט
דאָס אונז די האַלבע טרייסט אָז די
שולד איז נישט אונזערע, אָז אויף
דער צווייטער זייט איז דאָ אַ היבש
פיסעל רשעות און געמיינהייטען...

אונז אינטערעסירט יעצט נאָך מעהר
דער לאַקאַלער אַנטיסעמיטיזם, וואָס
פרעסט זיך איין אין פלייש און די
ציינער, אין אונזער גאַנץ אַרומיג לע-
בען, וואָס אילוסטרירט זיך מיט אַ קליין
בילדעל פון גאַס: איהר זעהט פאַר אַ
יודיש געשעפט 2 קריסטליכע יונגעלעך
פון אַ יאהר 10-12, וועלענדיג אריין-
געהן אויסגעבען 50 גר., רייסען זיי
זיך צוריק אָב און זאַגען: מיר וועלען
בעסער קויפּען אַ פּויליש געשעפט,
נישט ביי אַ יוד. זעהט איהר, דער שטי-
לער באַיקאַט איז פּיצל געפּהרליכער
ווי דער אָפּענער, וואָס רייסט אוועק
דעם קליענט פון געוועלע, ווייל דער
אָוועקגעריסענער קליענט וועט נאָך אפ-
שר שפּעטער צוריק אַריינגעהן אין
געוועלע, נאָר מיט דעם, וואָס ער
געהט באלד נישט אריין ווייל ער איז
אזוי אויסגעשוילט, איז ערגער.

יעצט אין אַזאַ צייט, ווען מען
שטופט יודען אַרויס פון אַלע פּאָזי-
ציעס אָהן אינטערשעיד; יעצט, ווען
מען רייניגט אַלץ פון יודען; אַ צייט
וואָס אויף דער יודישער גאַס הערשט
בלויז גויט, שרעק אין יאָש, טאַקיי
יעצט עקזיסטירט נאָך ביי אונז יודען
דער זעלבסט באַיקאַט אויפ'ן ברייטען
מאַסטשטאַב מיט אַלע זיינע „טראַדי-
ציעס“, ווי אַ שטייגער נישט צו בענע-
צען אין יודישע פאַבריקען און פאַ-
בריקלעך קיין יודישע אַרבייטער, כאָטש
ס'איז שוין לאַנג בעוויזען, אָז יודען
זענען גאַר פּעהיגע אַרבייטער און נישט
טייערער ווי אַנדערע, נישט האַלטען
קיין יודישע דינסט, אונזערע פּרויען
וועלען זיך נישט לאָזען גייען ביי
קיין יודישער שניידערין, בוכן, טאַמטאַ
מאַ גוסט. כ'ווייס גאַרנישט פון ווען אָן
אַנדערע האַבען דאָס מעהר געשמאַק
פון אונז?

איך וויל מיר נישט איינרעדען, אָז
מיר יודען פּערמאַגען לויטער מעלות!
אַז מיר זענען אַלע אַרענטליך און בע-
שיידען, ווייל אַ היבש פּיסעל חסרונות
און רשעות איז פּעהראָן אויך צווישען
אונז: גענוג איז דער פאַקט אין ארץ-
ישראַל, דער קאַמף פאַר עבודת עברית
וואָס ווערט בעצאָהלט מיט פרובות און
זאַגאַר טיילמאַל יודישע אַרבייטער, וואָס
מאַכען אויס פּיליגער, מזו אונזער
יודישע פּורושואַזיע באַיקאַטירען, זאָל
דאָס שוין טאַקיי ליגען אין בלוט דער
פּרינציפּ נישט צו בענוצען קיין יודישע
אַרבייטער?

ס'איז שוין גאַרנישט קיין פּסק, אַז
יעצט איז שוין געקומען די צייט אָב-
צורייניגען פון זיך דעם פּלעק, וואָס
ליגט אויף אונז, דעם זעלבסט-באַיקאַט,
ווי אזוי זאָלען אַנדערע אונז אַנערקע-
ווען מיר אַליין אַנערקענען זיך נישט
אויף קיין שום געבייטע?

אויך אונזערע מיידלעך (די אינטע-
ליגענטע, פּאַרשטעהט זיך) אַ שטייגער
וואָס באַיקאַטירען נאָך אזוי שטאַרק
אַלץ וואָס האָט אַ שייכות מיט יודיש-
קייט און זענען אזוי פּאַרויכטיג נישט
צו וויסען גאַר וועגען אונז (וועגען
אַלעם גאַר נישט וועגען זיך), שפּראַך,
ליטעראַטור, בכלל וועגען די גרויסע קוואַ-
לען, וואָס מיר פּערמאַגען, וואָס פאַר
די גאַנצע וועלט זענען זיי אַ יניקה
גאַר נישט פאַר אַנזערע מיידלעך וועל-
כע האַלטען נאָך אַלץ אין איין באַיקאַ-
טירען זיך זעלבסט.

שוין צייט ממשפּש במעשים זיי און
זיך אָנגעבען אַ דין וחשבון פון דער
צייט און אויפ'ן ערשטען אַרט אָנהוי-
בען אויסרוימען דעם זעלבסט באַיקאַט
וואָס הערשט נישט ביי קיין שום פּאַלץ
אזוי ווי ביי אונז, יודען.

שמואל שילדהויז

אַהן אַ סערטיפיקאַט האָן יעדער
בעזוכען דעם פּורים - האַנאוועל
„צדלידע“.

דער אינטערעסאַנטער רעפּערט פון דער ה' יוסף קלאַרמאַן.

שבת-צו-נאַכטס האָט די אַרטיגע אָב-
טיילונג פון ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען-
פּערפאַנד איינגעארדענט אַ רעפּערט
א. ד. ט. „דער וועג צו אַ יודישער
מלוכה“ פון טאַלאַנטפולען רעדנער ה'
יוסף קלאַרמאַן פון פּאַסטאָוויץ אין לאַ-
קאַל פון האַנדווערקער-פּערבאַנד.
ביי אַ געפאַקטען זאָל בעגריסט דער
וויצע-פּרעזענט פון פּערבאַנד ה' מ. רוי-
זשווויטש דעם שטוב'ען פּרעלעגענט
אַלס איינעם פון די איבערגעגעבענטע
ציוניסטישע פיהרער אין פּוילען. בע-
זונדערס איז ער לעצטענס פּאַפּולער
געוואָרען מיט זיין געלונגענער בראַ-
שור א. נ. „דער שקר פון ה' בן-
גוריון“.

דער פּרעלעגענט דאַנקט פאַר דער
בעגריסונג און חייבט אָן זיין רעפּע-
ראַט. ער שטעלט זיך אָב אויף דעם
קולטורעלען און עקאָנאָמישען צוואַנע-
ברוך פון די יודען. די ליטעראַטור,
וואָס ווערט געשאַפּען אין גלות-זאַגט
ער-איז נישט קיין ליטעראַטור, ווייל
ליטעראַטור איז אַנאַבשפּיגלונג פון לע-
בען און אזוי ווי דאָס לעבען פון די
יודען אין גלות איז אונזאַרמאַל איז
אויך די ליטעראַטור אַזעלכע, די אמת'ע
יודישע ליטעראַטור שאַפּט זיך נאָר אין
ארץ-ישראַל דאָרט וואו עס קלאַפט אַ
נאַרמאַל. געזונד יודיש לעבען.

זעהר טרויעריג איז דאָס וואָס גראַד
היינט, ווען דער ציוניזם איז אויסגע-
וואַקסען אין אַ מעכטיגער בעוועגונג,
זאָל מען נאָך בעדאַרפען צו אינטער-
פּרעטירען וואָס הערצל איז אויסגען
געווען מיט זיין „יודענשאַט“, אויב
נישט אַ יודישע מעהרהייט מיט איי-
געזעע זעלבסטבעשטימונג-רעכט, און
דאָס זעלבע האָט ווייזמאַן געזאָגט אין
יאהר 1920 אין לאַנדאָן, אַז ארץ-ישראַל
מזו זיין אזוי יודיש ווי ענגלאַנד איז
ענגליש און אין יאהר 1931 אויפ'ן 17
קאַנגרעס הערט מען פון דעם זעלבען
ווייזמאַן, אַז... ער סימפּאָטיזירט נישט
מיט קיין יודישער מעהרהייט אין פאַ-
קעסינאָ, ווען איך וואָלט דאָס נישט
געהערט, וועלען איך עס נישט גע-
בלויבט - שרייט אויס מיט אויפגענוג
דער פּרעלעגענט.

ווער ווער, אָבער די ענגעלענדער
אַלס אַ ביבעל-פּאַלץ ווייסען דאָך וואָס
מיר האַבען געוואלט און אזוי האָט
דאָס באַלמור פּערפאַסט זיין דעקלאַראַ-
ציע, וואו ער שטרייכט אונטער דו ווי-
דעראַפּריכטונג פון יודישען פּאַלץ,
וואָס איז דער זין פון „ונדעראַפּריכ-
טונג“ אויב אַ געגענשאַנד צ. ב. איז
בעשעדיגט געווארען און מען וויל עס
צופיהרען צו זיין ערשטען און גרויס-
לען מצב הייסט עס „רעקאָנסטרוקציע“
אין זעלבען טייטש וואָס „ווידער-אויפ-
וואַכונג“ און אזוי האָט דאָס פּערשטאַ-
דער פּרעלעגענט.

ווער ער האָט אָבער אָנגעהויבן זינ-
גען - דערזעהלט חיה'לע גראַבער וויי-
טער - האָב איך איהם נישט דער-
קענט. ער האָט נישט געהאַט קיין שטי-
מע, נישט געקענט זיגען, ס'האַט גע-
ווערט עטליכע מינוט ביז די מעלאַ-
דיע האָט בעקומען אַ געוויסע „צורה“.
ס'האַט זיך אָבער געפיהלט, אָז דער
נגון געהט אַרויס פון די בעהאַלטענטע
טיפענשישען. ער איז אַריינגעפאַלען אין
אַנ'אויסערלישען עקסטאַז. ס'האַט אין
איהם אויפגעלעבט די מעלאַדיע פון די
פּערבאַנדגעבע דורות.

און ווירקליך איז דאָס געווען אַ
הערליכער חסידישער נגון, וועלכער
האַט עד היום גרויס ערפאַלג.
און ווי ווערען די לידער דורך איהר
אויסגעפיהרט?

זי בעזיצט נישט קיין שטאַרקע שטי-
מע, אימפּאַרנירט נישט בעזענדיגס מיט
דער פּערשעדיגענאַרביגקייט פון קול.
נור ווען זי הויבט אָן זינגען זעה-
סט צו וואָס פאַר אַ מדרגה פון קונסט-
לערישען תקון מ'קען געבען אַ פּאַלעס-
לידעל. קיין אייאָנאַייניגע אַיבעריגע
בעוועגונג, אַלץ אויסגעזאַלטען, אַלץ
קינסטלעריש בערעכענט.
דו הערסט אַ פשוט לידעל „ביי
שניידערין“, און דו איבערצייגסט זיך
וועגען דעם אויסגעצייכנטען אָבסער-
וואַציע-חוש פון דער קינסטלעריי. יע-
דער ניוואַס בעמערקט און אויסגעוואַצט,

טען נגון, ער שווימט פּלוצים ארויס
און רייסט זיך פון מויל אראַפּ... נישט
וועלענדיג, לייגט מען אין איהם אַריין
אַ גיי געפיהל, אַ גייט נשמה, און כמעט
אַ נייער נגון לעבט...
דאָס איז שוין אַ גלגל פון אַ נגון...“
(פּרץ „חסידיש“).

די דאָזיגע מלאכת-הקדש פון אויפ-
לעבען פּערגעשטענע, האַרציגע יודישע
נגונים טוהט בשלמות חיה'לע גראַבער.
זי וואַנדערט פון מדינה צו מדינה, בע-
זוכט שטאַדט. געהט אין קאַלאָניעס,
דינגט אַריין אין שטובען און איז
מחיה מתים אונזער נגינה. מיט קונסט-
לישער התלהבות און געניגקייט זאָ-
מעלט זי צונויף די דאָזיגע פּערל: אין
טאראַנאט און ירושלים, אין עמק און
אין לאַדו...
זי דערזעהלט:

געווען איז עס אין לאַדו, וואו כ'האַב
מיך צווייפּענטראַפּען מיט אַ פּערמדען
מנש, וועלכער פּלעגט קומען אויף
מיינע קאַנצערטען. נאָך אַ געוויסער
צייט האָט ער מיר זיך פּערטרויט, אַז
ער קען אַ חסידישע מעלאַדיע און ער
וויל זי מיר איבערנעבען.
אין אַ צייט אַרום האָב איך געוואויר
געוואָרען, אַז ער איז אַ מונקאַטשער
אייניקל. דער מענטש איז מיר געווען
אונפּערשטענדיק: ער האָט געלערנט
תנ"ך ביי די מעטאָדיסטען און געווען
העכשטוואַרשיינליך געשמאַט.

זי בעזיצט נישט קיין שטאַרקע שטי-
מע, אימפּאַרנירט נישט בעזענדיגס מיט
דער פּערשעדיגענאַרביגקייט פון קול.
נור ווען זי הויבט אָן זינגען זעה-
סט צו וואָס פאַר אַ מדרגה פון קונסט-
לערישען תקון מ'קען געבען אַ פּאַלעס-
לידעל. קיין אייאָנאַייניגע אַיבעריגע
בעוועגונג, אַלץ אויסגעזאַלטען, אַלץ
קינסטלעריש בערעכענט.
דו הערסט אַ פשוט לידעל „ביי
שניידערין“, און דו איבערצייגסט זיך
וועגען דעם אויסגעצייכנטען אָבסער-
וואַציע-חוש פון דער קינסטלעריי. יע-
דער ניוואַס בעמערקט און אויסגעוואַצט,

טרויריגען קלאַסען - קאַמף, וואָס קומט
פאַר אין ארץ-ישראַל, ער זאָגט, אַז
דער פיהרער פון דער „הסתדרות“ ה'
בן-גוריון איז געפאַלען אויף אַנ'אַריגי-
נעלען איינפאַל, ווי אזוי צו זעקלאַפּען
דעם רעוויזיאָניסטישען פּראַנט. נעמליך:
אזוי ווי די רעוויזיאָניסטישע בעווע-
גונג איז שטאַרק אויסגעוואַקסען א
דאַנק זשאַבאַטינסקי'ס פּערזענליכער
גרויסקייט, דאָרף מען אַראַברייסען זיין
אויסאַרטיעט און מיט דעם וועט אויך
צוקלאַפּט ווערען דער רעוויזיאָניסטי-
שער פּראַנט. און ער ענדיגט מיט די
ווערטער: דער אַביעקטיווער געשיכט-
ליכער פּראַצעס פון יודישען פּאַלץ
וועט אין קורצע בעווייזען אויף ווע-
מענס זייט עס איז די גערעכטיגקייט.
דער רעפּערט, וועלכער איז געווען
רייך אין פאַרם און אינהאַלט האָט גע-
פּרעזענדיגט געווארען מיט לאַנגווי-
ערענדע אַפּאַרטימענטען. מיט'ן גע-
זאַנג פון „התקוה“ און „בשוב ד' את
שיבת ציון“ און מיט'ן אויסרוף „תל-
חי“ געהט זיך דער פּער מונאַדער.

פּערשאַף זיך ראדיא!

זיגער פון אונזער שטאַדט, ווי: וו.
גראַבינער, עדעליסט, שמידט, ריכטער,
וואַג, אַבערמאַן און אַנדערע, וואָס עס
איז אַ גאַראַנטירט, אָז דער קאַנצערט
וועט שטעהן אויף אַ הויכען ניוואַ.

שט וועלען אויסגעפיהרט ווערען יודי-
שע פּאַלעס-לידער. אין פּראַגראַם געפינט
זיך די בעריהמטע תלמוד ראַפּאָדעדיע
„במה מדליקין“ פון בירנבוים און א
גאַנצע רייה אַנדערע קלאַסישע לידער.
אויך וועלען אויסגעפיהרט ווערען די
שענסטע סאַלע-געזאַנגען, ווי אריעס
און דעטען. מיט'ן כאָר פיהרט אָן דער
בעקאַנטער מוזיקער ה' ה. לעוואַקוויטש.
עס איז צו האַפּען, אַז אונזער טשענ-
סטאַאווער פּובליקום וועט וויסען ווי
אַבזושאַצען די אַרבייט פון אונזערע
לייבע זינגער און צאָהלרייך בעזוכען דעם
ערשטען קאַנצערט.

בילעטען פון 50 גר. ביז 2 זל. אַז
בעקומען אין דרוקעריי פון ה' באַטשאַן,
אַלע 6.

אַ מיליאָן גליענטען.

ווי עס איז אַלגעמיין בעוואוסט, האָט
פ. ק. א. אַ מיליאָן שטענדיגע קליענטען
וואָס לעגען אָב אין דער דאָזיגער אינס-
טיטוציע זייערע אַבשאַפּאַרונגען. די דאָ-
זיגע ריזיגע פּאַפּולאַריטעט פון פ. ק. א.
דאָרף מען צושרייבען דעם פאַקט, וואָס
די דאָזיגע אינסטיטוציע, זייענדיג אַ
זעלבסטשטענדיגע יודישע פּערזאָן,
גאַראַנטירט לויט איהר סטאַטוט די
געהיימניש פון די אַנגעטרויטע דעפּאָזי-
טען.

איטליכער זשעסט רעאַל און מיט דער
גרעסטער פינקטליכקייט אויסגענומען.
הפּרענדיג חיה'לע גראַבער האָט מען
דעם זעלבען געפיהל ווי בעת מען
לייענט אַ קינסטלעריש ווערק. דו ליי-
ענסט וועגען געשעהענישען רעאַלע,
וועגען פאַקטען פון לעבען ארויסגענו-
מעט און דו וואונדערסט דין: כ'זעה
דאָך דאָס זעלבע יעדען טאָג אין דאָך
זיך נישט אָנגעשטעלט און פונדעסט-
וועגען ביז איצט נישט בעמערקט! דאָס
איז דער כח פון קונסט!

און איהרע אַרעקט לידער!
בעת זי האָט פאַר אונז געווינגען:
תּפּחתי אני ל'דודי, ודודי חמק, עבר.
נפשי יצאה בדברו. בקשתיהו ולא
מצאתיהו

קראתי ולא ענני
מיט די מורה-העניות און ספּעציפי-
שער אויסשפּראַך האָט זי אונז געוויזען
און נאָך אַ מאַל איבערצייגט וועגען
דעם אונערשעפּליכען קינסטלערישען
מאַטעריאַל, וואָס איז בשעהאַלטען אין
אונזער ספר-הספרים.

פּיעל מאַל זעהנדיג אויספיהרען אַ
ווערק דורך אמת'ע אַרטיסטען טראכט
איך: וואויל איז דעם מחבר, וואָס זיין
ווערק געוונט אַ תקון ביים דאָזיגען
גאַט געבעשטען אַרטיסט.
וואויל איז דעם ליד, וואָס געפינט
אַ תקון ביי חיה'לע גראַבער!

דער פּח פון גגון.

(צום אויפטרירט פון חיה'לע גראַבער).

נגינה!
„יעדע חכמה, לויט איהר בחינה
און מדרגה, האָט אַ זמר, וואָס גע-
הערט נור צו איהר. אזוי געהט עס
פון מדרגה צו מדרגה... אויך יעדע
אמונה האָט איהר זמר. אויך די חכמת
האפיקורסות פּערמאַנט איהר בעזונדע-
רען נגון. אזוי ווי ס'ווערט זערזעהלט,
אַז אחר האָט נישט אויפגעהערט צו
זינגען גריפּישע לידער. און דער צדיק
איז משיג דעם העכסטען געזאַנג...“
(לקוטי מהר"ן).

„דו זאָלסט וויסען, אַז ישדער פאַס-
טוך האָט זיין בעזונדערען נגון לויט
די גרעזער און אָרט, וואו ער פאַשעט,
ווייל יעדער גראַד האָט זיין שירה און
פון געזאַנג פון די גרעזער ווערט גע-
שאַפּען דער פּאַסטויד-נגון“ (לקוטי חני-
נא).

„דער בעש"ט - דערזעהלט ר' נחמן
בארעסלאווער - פּלעגט דערקענען אין
דעם נגון פון מלך-זמר אַלץ, וואָס דער
מלך-זמר האָט געטחן פון זיין געבורטס-
טאָג אָן.“
מוזיק איז די ענטפּלעקונג פון
גאָט'ס-ווילען, דער גלוי פון די אינערלי-
כע געטליכע פּחות פּאָס'ס וועלט'אַל:
דער נגון מוזט איהר וויסען איז

וועגען א פעראייניגונג פון רי היגע יודישע ספאָרט - קלובען.

זונטאג איז אין דער וואוינונג פון פרעזעס פון ספאָרט-קלוב, וואָרטאָ "ד"ר גאלדמאַן, פאָרשענדיק א פערזאָנלעכע פון פאָרשטעהער פון די היגע יודישע ספאָרט-קלובען: יודישען טורן-און ספאָרט פעראייניגונג, וואָרטאָ און "אספלה", ווע-גען פעראייניגונג די אלע 3 קלובען אין איין מעסטע ספאָרט-געזעלשאַפֿט. די איינציגטיג צו דער דאָזיגער פעראייניגונג האט געגעבען, בעת זיין לעצטען אויפגעטאָלט אין אונזער שטאָדט, דער וויצע-פרעזעס פון וועלט-סערבאָד, "מכבי", ד"ר ראָזענפעלד. זייט דעמאָלט זענען שוין פאָרשענדיק מען עטליכע קאָנסערוועציען צווישען די

ארעסטירט אַ פּאַלשען „אינזשי-ניער“

מיט עטליכע טעג צוריק האט זיך אין טשענסטאָכאָו בעוויזען אַנ'עלע-באַנט געקליידעטער יונגעראַן, וועל-כער האט זיך פאָרגעשטעלט אַלס אינ-זשיניער טעפּאַן וועסלאָווסקי. דער „אינזשיניער" האט פערברענגט אין פערשידענע פערוויילונגס לאַקאַלען, וואו ער האט געשלאָסען בעקאַנטשאַפֿט מיט פערשידענע גוט-סיטואַרעטע פּער-זאָגען און אזוי ווי קיין נאַטיווע פּעה-לען נישט האט וועסלאָווסקי געלעבט אַ גוטען טאָג אין געזעלשאַפֿט פון זע-באַנטע דאַמען און מענער, ביי וועלכע ער האט נישט פּערגעסען צו נעמען קליינע הילואה'לעך. צו זיין אומגליק האט דער סיפּיגער שווינדלער זיך אומגעריכט געטראַפּען אויף אַלע וואָלנאַטשטי מיט דעם הי-גען סוחר פ. וועלכען ער האט מיט 2 יאָהר צוריק „אָנגעצויגען" אין זא-געלעבטע אויף אַ גענוג גרויסע סומע און ענטקומען. ה' פ. האט דעם „אינ-זשיניער" איבערגעגעבען אין די הענד פון דער פּאָליציי און דאָ האט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאס איז דער 33-יאָה-ריגער עדוואָרד לאַסקאָווסקי פון קא-ליש, וועלכער איז שוין עטליכע מאל געווען בעשטראַפֿט פאַר שווינדלע. ווי ס'ווייזט זיך ארויס האט לאַס-קאָווסקי זיך בעקענט אין טשענסטאָ-כאָו מיט אַ יונגער אלמנה, מיט וועל-כער ער האט זיך זאָגער געקליבען אין קורצען חתונה צו האבען.

אונטער'ן חשד פון שווינדלעריי.

איזדער באַיאָס פון דאָרף פּשיס-טאָן האט דעם 11 יאָנאַר געגעבען דעם לייטער פון ביראָ „אַבאָנאַ" אל-וואָנאַטשי 27. מיט דאָקומענטען, וועלכע ש-ע-ראָדקי האט געזאָלט אריינטראַגען מיט אַ ביטע אין געריכט. דער נאַטיווער פּויער האט עטליכע מאל זיך אינפאָמירט ביי שערדאָזקי'ן ווען דער פּראָצעס וועט פּאַרקומען, אויף וואס ער האט בעקומען דעם ענט-פּער: אין קרצען. ענדליך ווען באַיאָס איז אליין געגאַנגען אין געריכט אריין, איז ער געוואויר געווארען, או זיין אַנקלאַגע איז איבערהויפט נישט איינ-געפּלאַסען. דער געליטענער האט די זאך איבערגעגעבן דער פּאָליציי, וועל-כע פיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

בשריכטיגונג.

אין „וואָס געהערט וואָס געזעהן" פון פּויער וואָך אין רובריק „זאָל דאָס זיין אמת" ווערט פּערזיהרט ווע-גען א היגען פּלע-טווער, וואָס האט צום אויספאַלען און אינטעראַלירען זיין געשעפט נישט גענומען קיין יודישע אַרבייטער, ווייזט זיך ארויס, אַז ס'איז טאַקע נישט אמת, וואָרעם די גאַנצע מאלער-ארבייט איז אויסגעפיהרט געוואָ-רען דורך יודישע בעלי-מלאכות. און צום בעדויערען האט מען אונז פּאַלש אינפאָמירט.

אלע חילען זיך פורים אויף דעם גרויסען באַל „ערלידע"י.

א.נ. „ערלידע"י.

אַ „קוליג" פון דער זש.מ.ק.

די פּערוואָלטונג פון דער יודישער געזעלשאַפֿט פאַר לאַנדקענטשאַפֿט אין אונזער שטאָדט אַרדענט אין דעם 26. ד. ה. אַ שליטען - אויספלוג מיט פּאַקלען קיין אַלשטיין. ס'איז געוואונשען, אַז די אַנטוויקעלענער זאָלען מיטנעמען שליטעלעך. די צאָהל אַנטיילנעמער איז בערגע-ניצט. איינשרייבונגען - אין סעקרעטאַריאַט פון זש.מ.ק. אַל. קאַשטשוסקי 16 און ביי ה' ראָזענשינסקי. פרייז 1 זל. פאַר מיטגלידער, צוואַ-מענקשאַט אין לאַקאַל פון זש.מ.ק. האַלפֿ 10 פרייז.

אַ דאַנסינג אין „וואָרטאָ".

זונטאג, דעם 26 לויט 5 נאַכמיטאָג אין אייגענעם לאַקאַל (געווען טעאַטער ראָזמאַטישטי) קומט פאַר אַ „פּיף-אַקלאַק".

מי שלא ראה שמחה מימיו.

זאָל קומען אויף דער גרויסער „טאָו" פּערוויילונג, וואָס קומט פאַר אין פּי-ערלעשער-זאָל שבת, דעם 11 מערץ. עס ווערען צוגעגרייט פּיעל אַטראַק-ציעס. בכדי צו ערמעגליכען דער יוגענד צו געניצען פון דער פּערוויילונג, וועט דעמוגלעכען טאָג ד. ה. שבת, דעם 11 מערץ 5 נאכמ. איינגעאַרדענט אַ קער-מאַש פאַר דער יוגענד.

פון ספאָרט פון די באַקסער-טעקציע ביים יוד. טורן-און ספאָרט-מעריין.

די לייטונג פון די באַקסער-טעקציע ביים יודישען טורן-און ספאָרט-מעריין האט קאָנסערווערט פאַר איהרע מיט-גלידער 5 ארויספאַהרע מעטשען אין היי-יעהריגען סעזאָן, מיט: ק. ס. „סטאַדיאָן" קעניגס-הויטע, ק. ס. „27" אַרזעגוב (אויבערשליעזען), „מכבי" סאַטשאַוויץ, „בר-כוכבא" פּויווען און „זש.א.ס." ווארשא.

ווי עס איז שוין בעוואוסט האָבען די באַקסער פון י. ט. ס. פ. ערציעלט פאַריגע וואָך אין אַרזעגוב מיט דעם דאָרטיגען קלוב א גלענצענדען רעזול-טאַט, איבערלאַזענדיג נאָך זיך א זעהר גוטען איינדרוק.

אין מאָנאַט מערץ קעממען די באַק-סער אין סאַטשאַווע און פּויווען. אין קירצען וועלען פּאַרקומען די יעהרליכע פּעראיינס-מייסטערשאַפֿטען.

Od 1 marca
nowe kursy
angielskiego
francuskiego
niemieckiego
Kancelarja (Aleja № 20, szkoła)
czynna codziennie od 16 do 19.
OPŁATA od 10 zł. miesięcznie.
Kierownik kursów
LEON WAJNSZTOK
abs. Uniw. Parysk.

ער האט געוואָלט מאַכען א ריזע ארום דער וועלט.

די טעג איז אין טשענסטאָכאָו פּער-האַלשען געוואָרען אַ 18-יעהריגער שילער אין א שולע-היטעל, וועלכער האט ביי דער האַנד געפיהרט א שפּאַגעל-נייעם ראָווער.

אָזוי גוט דער נייער ראָווער, ווי דאס פרעמער שולע-היטעל האבען צו-געצויגען די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמ-קייט אויפ'ן יונגעמאַן, וועלכער, ווי ס'האט זיך אַרויסגעוויזען, איז א שילער פון דער האַנדעלס-שולע אין טשאַנסלאַ-וואָו, אַנ'אַדאַפּטירטער זונה פון פּער-מעגליכע עלטערן.

אונטער דעם איינפלוס פון פּערשי-דענע רייזע-בעשרייבונגען האט ער בשלשטען צו מאַכען א ריזע ארום דער וועלט, ער האט דעריבער צוגענו-מען פון דער דאָס אָהן זיין פּאַטער'ס וויסען 2500 זל. און זיך געלאזט אין וועג אריין.

דער „רייזענדר", ביי וועלכען מען האט נאך געפונען 1570 זלאטעס, איז אַבגעשיקט געוואָרען צוריק קיין טשא-ניסלאַוואָו.

אַ פּאַלעסטינער פּורים-רויזע „ערלידע" פאַל

וועגען איבערנעמען דורך דער שטאָדט די טעאַטער-געביידע.

אין קירצען וועט פּאַרקומען אין צווישען טערמין די לייטצאָציע פון דער געביידע פון קאַמעראַל-טעאַטער, וועלכע איז אויסגעבויט געוואָרען אויף א פּלאַץ, וואָס האט געהערט צו דער געזעלשאַפֿט „לויטניאָ".

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם האט די „לויטניאָ" זיך געוואַנדערט צו דער צייט-ווייליגער שטאַרט-פּערוואָלטונג מיט א פּאַרשלאַג, אַז די שטאָדט זאָל איבער-נעמען אויף אייגענטום די טעאַטער-געביידע, נאָך א פריהערדיגען בעצאַה-לען די חובות פון טעאַטער.

לויט דעם פּאַרשלאַג פון דער „לויט-ניאָ" וואָלט די שטאָדט געדאַרפט אויפ-פּערטיגען דעם 1-טען טעאַק, וועלכער זאָל אוועקגעגעבען ווערען צו דער דיספּאָזיציע פון קאַמעראַל - טעאַטער. דעם הינטערשטען טשאַק דאַגענען זאָל א „לויטניאָ".

געגנ'עם דעם דעפּוטאַט קאַרדיני. אַנ'אַנאַגענעמער סינאָריו האט די טעג געטראַפּען דעם כאַדעקישען פּייס-דעפּוטאַט זיגמונט קאַרדיני פון טשענ-סטאכאָו. בעת דער דעפּוטאַט איז געוועזען אין ווארשא אויף א סייס-פעסטיק האבען איינגעקאָנטע גנבים צוגעפאַסט א שלי-

ס'על צו זיין וואוינונג פון וועלכער זיי האבען ארויסגעטראָגען כמעט די גאַנצע וועט און קליידונג.

דער שאַדען בעטרעפט איבער 600 זלאטעס.

צי וועט פּאַרקומען אַנ'ענדערונג אויפ'ן פּאַסטען פון לייטער פּונוס אויספאָרשונגס-אַמט?

ווי מיר ווערען געוואויר זאָל אַן קירצען פּערלאַזען אונזער שטאָדט דער לייטער פון אויספאָרשונגס-אַמט, פּאַד-קאַמיסאַר קאַזלאָווסקי, וועלכער זאָל איבערנעמען דעם פּאַסטען פון לייטער פון וואַיעוואָדישען אויספאָרשונגס-אַמט אין לובלין.

פּאַד-קאַמיסאַר קאַזלאָווסקי איז געקו-מען קיין טשענסטאכאָו אין יאהר 1925 אלס פּערטרעטער פון לייטער פון דער פּאַליטישער פּאַליציי-עקספּאָזיטור. אין יאַנאַר 1926 איז ער נאַמינירט געוואָ-רען אלס לייטער פון דער פּאַליטישער פּאַליציי-עקספּאָזיטור ביי דער סטאַ-ראַסטווע אין טשענסטאכאָו.

אין יאהר 1927, ווען די עקספּאָזיטור פון דער פּאַליטישער פּאַליציי איז פּער-אייניגט געוואָרען מיט דער אויספאָר-שונגס-עקספּאָזיטור אין איין אַרגאַן, איז פּאַד-קאַמיסאַר קאַזלאָווסקי געשטעלט געוואָרען אין דער שפיץ פון ניי-געשא-פּענעם אויספאָרשונגס-אַמט. אויף דעם דאָזיגען אַמט בערבלייבט ער ביזן היינטיגען טאָג, מיטוויקסנדיג צו זיכערן די עפענטליכע זיכערקייט אין טשענסטאכאָו און פּאָוויאַט.

אַ דאַנסינג אין זש.מ.ק.

אָזוי ווי יעדע וואָך, קומט אויך היינטיגען זונטאָג פאַר אַ דאַנסינג. צו די טעגן וועט שפּילען אַנ'ערשט-קלאַסי-גער אַרקעסטער. אָנהויב 7 אַווענד.

און אונזער שטאָדט זענען שוין בע-קאַנט די שפּראַכען-קורסען, וועלכע ווע-רען אָנגעפיהרט דורך דעם לאַנגי-הערי-גען פּעדאַגאָג פּראָפ. ל. וויינשטאַק.

די קורסען זענען געגרינדעט געווא-רען אין יאהר 1927 און האבען שוין אַרויסגעגעבען אַ גרויסע צאָהל שילער, פון וועלכע אַ סך שטודירען אין אויס-לאַנד און קענענדיג די שפּראַכען וועל-כע זענען זיי נויטיג, האָבען זיי זיך לייכט איינגעפירט אין אויסלאַנד. דעם 1 מערץ הויבט זיך אָן אַ ניי-ער קורס. יעדע שפּראַך ווערט געלערנט דורך פּעדאַגאָגען-ספּעציאַליסטען.

די פרייזען זענען זענען זעהר מעסיגע אָנהויבענדיג פון 10 זל. אַ חודש וועל-כעס גיט די מעגליכקייט, אַז אלע וועל-כע ווילען זיך ערלערנען שפּראַכען זאָלען פון זיי קענען געניצען. נעמענדיג אין אַכט, אַז אין דער היינטיגער צייט איז דאָס ערלערנען שפּראַכען אַ נויטווענדיגקייט איז מעהר ווי זיכער, אַז דאָס איינשרייבען זיך אויף די קורסען, וועט געקרוינט ווע-רען מיט ערפּאָלג.

Kino „Atlantic"

גרויסער דאַפּעל-טעאַטער פּראָגראַם
Zuzia Saksophonistka
מיט דעם פּובליקום-לייבלינג
אַנני אַנדראַ
Na złamanie karku
מיט פּיללי סוליוואַן.
קרוינעלע פון 36 גר.
אַנפאַנג 5 נאַכמ., שבת 4 נאַכמ.

Koniecznie z tym znakiem!
KOWALSKINA
USUWA NAJOPRZECIWSZE
BÓLE GŁOZY
FABRYKA CHEM.-FARMACEUTYCZNA
"AP. KOWALSKI" WARSZAWA

Pani włosy będą z dnia na dzień piękniejsze
plegająca je regularnie Shampunalem Kollontay'a. Prawdziwe francuskie perfumy Shempunalu nadeja włosom zachwycający zapach - ten powab każdej kobiety.
kollontay's Shempunal
40 GR.
1 paczka - 2 mycia głowy

ראטעוועט דאס געזונד
די בערימטע עראַס-ליכע וועלט-פּעריען זיכטיקען העכען פּעס-זעסעלעס 15 פּראָפּאַגאַנדע פּאַראַ. מראַנאָהייטן ענטשטעהען צוליב אַבסטרומקציע אַ קראַנקער מאַגען איז די הויפט-סיבה פון ענטשטעהען פון ערשט קראַנקייט, פּעראַמאָרייניגט דאָס בלוט און שאַפט אַ שלעכטע סטאַף-העקסלונג. די בערימטע זייט 50 יאָהר אין דער נאַטאַר וועלט **Zioła z gór Harcu Dr. Lauera** ווי דאָס האַבען בעסטעניגט די פּראָפּ. פון בערלינער אַנווירטוישע דיר מאַרטין, דיר היכעלעכער און אַ סך אַנד. בערלינער דעקטורירט, זענען אַזאָדעל האַרטונג), איז אַ גוט רעגולירטע מיטעל, פּערייכערט די אַבסטרומקציע (פּער-פּעריאָיאַונג-טראַגאַנען, פּערשטאַרקן דעם אַרגאַניזם און דערוועקן דעם אַקטיווי-לייזען פון די קעבער, נירען, גאַל-שטייגער, זעמאָרדי-לייזען, רעוואַטאָיום און אַרטעריעס, קאַפּ-ווערעטאָג, אויסשטעלן און לייטענדיג די פּעריאָיאַונג **Zioła z gór Harcu Dr. Lauera** זענען געוואָרען בעשאַנקען אויף די ערצליכע אויסשעלונגען מיט די העכסטע אויסצויג-ונגען און גאַלערענע מעדאַלען אין באַרען, צערלין, וויען, פּאַריז, לענדען און אין אַנדערע שטעט. ד"ר לאַווער האָט בעקומען טויערנדיג דענק-אַרענען פון אויסקרוינען. פרייז פון אַ האַלפֿ אַכטעלע 1.50 זל. אַ דאָ פּעלעס סאַכטעלע 2.50 זל. פּערקופּן אין אַסטריקען און סקלאַוואַסטעשען.

„Grand-Kino"
קאַשטשוסקי גאַס.
לעצטער סעאַנס 9.40 אָוו.
גרעטאַ גאַרבאַ, ראַמאַן נאַוואַראָ, לייאַנעל באַרימוד, לוי סטאַן
אַט די בערימטע אַרטיסטען שפּילען אין דעם פּילם, וואָס האט נישט זיין גלייכען
MATA HARI
אויסער דעם: פּאַקסל-אַנג-וואָך און פאַט-איבעריכט.

Teatr „ODEON"
אַלעז 27.
לעצטער סעאַנס 10 אָווענד.

דער עראַטישער רייך אַונטער די מורח-הימלען - דער אינהאַלט פון קינג ווידאַר'ס ווערק הערליכע לייבס-דראַמאַ פון אַ האַוויי-אישער גרעפּין. אין דער הויפט - ראָל **דאַלאַרעס זעל ריאָ**. אַריגינעלער כאַר-געזאַנג און לייבס-לידער ביים אַקאַמפּאַניאַמענט פון גיטאַרעס. שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער מיטאַג-סעאַנסען „אַ מענש אָהן נאַמען". קרוינעלע 49 גר.

ערשטער מוסטער-אַמפּטער קלאַנג-קינאָ **Nowości**
לעצטער סעאַנס 9.30 אָווענד.
היינט און ווייטעווע טעג.

דאָס לאַנג ערוואַרטעטע ווערק, וועלכעס מיליאָנען האָבען געלייענט און געזעהן אין גאַנץ אייראָפּאַ **BRATERSTWO LUDÓW**
אין די היפט-ראַלען: פּריטץ קאַמפּערס, ערנעסט בוש, אַנדערע דאָקורעט און אַנד. דאָס איז דער ערשטער פּילם אין וועלכען פּאַליאַקען רעדען אויף פּויליש.